

Рис. 1. Динаміка технічної озброєності сільського господарства і харчової промисловості (% до попереднього періоду)

Висновки. Отже, постачання підприємствам харчової промисловості основних продуктів сільського господарства пов'язане із різними, специфічними для кожного виду продукту, економічними умовами. Проте спільними для всіх цих галузей є низька продуктивність економічного стану, врівноваженість економічних відносин з постачальниками сировини, обладнання, покупцями товару. У всіх галузях харчової промисловості необхідно втілити сталий розвиток, дотримуючись принципу збалансованості.

На часі важливим є створення агропромислових інтегрованих угруповань, хоч би з позиції забезпечення виробничих потужностей сировиною. При цьому важливо забезпечувати розподіл чистого прибутку при виробництві та переробці сільськогосподарської продукції переробними підприємствами з урахуванням нормативних планово-розрахункових витрат всіх сфер виробництва, який дозволяє забезпечити повне відшкодування витрат на виробництво та збут продукції, а також рівновелику прибутковість на всіх етапах виробничого ланцюга.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дейнеко Л. В. Стан, просторовий розвиток харчової промисловості України [Електронний ресурс] / Л. В. Дейнеко. – Режим доступу : http://www.agroin.org/statti/deyneko_3.html.
2. Тибінь А. М. Вихідні умови й перспективи розвитку харчової промисловості України / А. М. Тибінь, І. І. Смачило // Вісник економічної науки України. – 2010. – N 1. – С. 118–126.
3. Погоріла І. І. Стан відтворення основних фондів у харчовій промисловості / І. І. Погоріла // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1 (55). – С. 262–264.
4. Левицька І. В. Проблеми інтенсифікації відтворювальних процесів на підприємствах харчової промисловості / І. В. Левицька // Економіка харчової промисловості. – 2010. – № 3. – С. 14–17.
5. Сільське господарство України (за відповідні роки) : Статистичний збірник. – К. : Держкомстат України.
6. Статистичний щорічник України (за відповідні роки). – К. : Держкомстат України.

УДК 338.439.02:005.934:332.122

БАСЮРКІНА Н.Й., канд. екон. наук, доцент
Одеська національна академія харчових технологій

ПРІОРИТЕТИ АГРОПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Розглянуто стан і основні напрями розвитку агропромислового сектору Одеської області, розкрито проблеми і сформовано заходи щодо підвищення рівня продовольчої безпеки та захисту виробників сільськогосподарської продукції в регіоні.

Ключові слова: продовольча безпека, агропродовольчий сектор, продовольче забезпечення, Одеська область.

The condition and the basic directions of agro industrial sector development of the Odessa area are considered, problems are exposed and measures on increase of food safety level and protection of agricultural producers in region are generated.

Keywords: food safety, agro industrial sector, food ensuring, Odessa area.

Вступ. Принципи державного устрою України припускають розмежування повноважень між центром і регіонами та підвищують відповідальність і роль останніх в рішенні багатьох державних проблем, в тому числі продовольчої безпеки. Регіональний рівень керівництва сьогодні є відповідальним за стабільне продовольче забезпечення населення регіону і країни. Тому для регіональних органів влади і управління набула актуальності задача розробки організаційно-економічного механізму забезпечення продовольчої безпеки регіону.

Загальні проблеми продовольчої безпеки, стабілізації агропродовольчого сектору, а також формування організаційно-економічних механізмів її забезпечення розглянуто в дослідження І.І. Лукінова, П.Т. Саблука, В.М. Трегобчука, М.А. Хвесика, А.С. Лисецького, П.П. Борщевського, Л.В. Дейнеко, О.М. Царенко, В.А. Іл'яшенко, М.Й. Хорунжого, В.М. Геєця, М.В. Калинчик та інших. Непокоення викликають питання продовольчо-екологічної безпеки, що знайшло відображення в роботах О.М. Алімова, А.І. Даніленко, Б.В. Буркинського, Н.Г. Ковальової, Л.Є. Купинець. Питання державного регулювання висвітлено в роботах російських і білоруських учених І. Ушачьова, А. Алтухова, В. Маслакова, О. Борисенко, А. Гордєєва, О. Серової, Ю. Хромова, В. Гусакова, З. Іл'їної та багатьох інших.

У більшості робіт продовольча безпека розглядається як наслідок регресивного розвитку АПК, а не як макроекономічна проблема, пов'язана із станом економіки країни, ефективністю громадського виробництва, рівнем і диференціацією доходів населення, безробіттям. У дослідженнях цієї проблеми немає однозначної думки про механізми забезпечення продовольчої безпеки, особливо на регіональному рівні.

Питання формування концепції продовольчої безпеки регіону і розробки механізмів її забезпечення залишаються в цілому недостатньо дослідженими.

Постановка завдання. Метою даної роботи є розробка підходів до формування організаційно-економічного механізму забезпечення продовольчої безпеки Одеської області на підставі узагальнення теоретичного і практичного досвіду.

Результати. Поліпшення ситуації в АПК і на продовольчому ринку країни і регіонів в 2009-2010 рр. не означає, що подолано сформовані в процесі ринкових трансформацій негативні тенденції у виробництві і споживанні сільськогосподарської продукції. Незавершеність інституціональних перетворень, низький рівень розвитку технологічної структури агропромислового виробництва, зростаюча диференціація доходів населення є серйозними внутрішніми загрозами продовольчої безпеки країни [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11]. Формування ефективної системи продовольчої безпеки країни, її окремих регіонів, потребує об'єктивної наукової оцінки мінливої ситуації, розробки адекватної стратегії

подальших економічних перетворень в аграрній сфері, вдосконалення механізму управління [12]. В середньостроковій перспективі загальносвітові тенденції розвитку аграрного сектору формують низку викликів [13], що здатне спровокувати множинну ризиків, які вплинуть на динаміку аграрного сектору і соціально-економічний розвиток країни в цілому [12, 13, 14]:

- подальше зростання цін на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому ринку, що негативно впливає на загальний рівень інфляції;

- ріст соціальної напруги через підвищення цін на продовольство внаслідок збільшення питомої ваги витрат домогосподарств на харчування, що утруднює проведення зваженої і стратегічно цілеспрямованої політики капіталізації і розвитку сільськогосподарського сектору економіки;

- надмірне «затягування» національної економіки в аграрну модель розвитку за рахунок екстенсивного розширення виробництва і експорту аграрної сировини;

- ріст спекулятивного попиту на сільськогосподарські активи з боку вітчизняних і іноземних інвесторів. В результаті, в сільському господарстві порушується існуюча система сівоборотів, виснаження покриву ґрунтів внаслідок екстенсивного збільшення посівних площ під вирощування високо-рентабельних експортоорієнтованих сільськогосподарських культур.

Для формування механізму забезпечення продовольчої безпеки без врахування повторень власних помилок і прорахунків інших країн, які пройшли етапи реформування АПК, слід проаналізувати історичний і прогнозований бажаний результати розвитку даного питання і негативні тенденції, які призвели до розукрупнення сільськогосподарського виробництва, кризи в АПК і загрози продовольчої безпеки [13, 14, 15]. Аналіз структури управління забезпеченням продовольчої безпеки в Україні показав, що особливе місце займає аспект безпеки харчування [16, 17], який охоплює питання якості продовольства і продовольчої сировини і потребує окремого державного регулювання.

На підставі порівняльного аналізу зарубіжного досвіду регулювання агропродовольчого сектору [18], можна зробити висновки про високий рівень державної підтримки (дотації, субсидування, пряма участь держави) цього сектору в розвинутих країнах, де з середини 80-х років минулого сторіччя простежується тенденція росту державної підтримки великотоварного агропромислового виробництва як гаранта забезпечення продовольчої безпеки, поряд з існуванням розвинутого фермерства. В постсоціалістичних країнах державне регулювання знаходиться на етапі підтримки «малого» і слабого виробника сільськогосподарської продукції і сировини.

Організаційно-економічний механізм системи продовольчої безпеки регіону представлено як

механізм стабілізації і розвитку аграрно-продовольчого комплексу і міжрегіональних продовольчих зв'язків і включає організаційні, економічні, технологічні, екологічні і соціальні чинники-підсистеми.

Основні завдання, які мають бути вирішені в процесі формування організаційно-економічного механізму системи продовольчої безпеки регіону, – подолання диспаритету цін і створення умов, адекватних стійкому і ефективному веденню сільського господарства як основи розвитку аграрно-продовольчого комплексу аграрних і промислово-аграрних регіонів; усунення диспропорцій і створення раціональної структури аграрно-продовольчого комплексу аграрних і промислово-аграрних регіонів; забезпечення безумовного пріоритету споживача; забезпечення соціального захисту споживача; чітке і стабільне функціонування продовольчого ланцюга регіону; розвиток міжрегіональних продовольчих зв'язків; забезпечення політики протекціонізму відносно вітчизняних товаровиробників продовольства [19].

Тенденції в агропромисловому секторі України і загрози продовольчої безпеки проаналізовано на основі дослідження причин і наслідків державної політики реформування сільського господарства [15].

Одеська область відноситься до аграрно-промислових регіонів. Комплексна оцінка соціально-економічного розвитку регіонів України показала, що в 2010 р. Одеська область зайняла 6-е місце, покращив свої позиції в порівнянні з 2009 р. на 9 пунктів [20]. Простежується позитивна тенденція розвитку АПК Одеської області на протязі 2010 р. [21].

В області прийнято і діє 49 регіональних цільових програм [22], з яких 3 безпосередньо відносяться до сфери АПК – «Зерно Одещини» (2011 – 2015 рр.), «Тваринництво Одещини» (2010 – 2011 рр.), «Програма освоєння зовнішніх ринків виноробними підприємствами» (2011 – 2013 рр.). Програма «Питна вода Одеської області» (2010 – 2013 рр. і на період до 2020 р.) прямо не пов'язана з АПК, але забезпечує продовольчу безпеку. Існують «Програма розвитку промисловості Одеської області» (2011 – 2014 рр.), в якій особливе місце приділено розвитку харчової і переробної промисловості, і «Комплексна програма забезпечення стійкого розвитку південних районів Одеської області» (2010 – 2015 рр.).

Основні показники соціально-економічного розвитку Одеської області свідчать про позитивні тенденції і стабілізацію стану в АПК. В цілому по показникам виробництва продуктів харчування за 2 останні роки спостерігається ріст (крім борошна, хлібобулочних виробів; сільськогосподарської продукції – овочів, винограду, молока, яєць).

В 2009 р. індекси споживчих цін на продовольчі товари зменшились в порівнянні з 2008 р. зі 123,8 до 113,1% [21, с. 96], що свідчить про стабілізацію економічної ситуації в області. Споживчі грошові витрати на продовольчі товари (включаючи харчування поза домом, алкогольні напої та тютюнові вироби) склали в 2008 р. 61,7%, в тому числі в містах області – 62,8% [21, с. 55], в 2009 р. цей показник

покращився майже на 3%, при цьому 25% припадало на м'ясо і м'ясопродукти.

Створено сприятливі умови для промислово-інноваційного розвитку вітчизняного виробництва, впровадження наукоємних конкурентоспроможних технологій. На 39 інноваційно активних підприємствах промисловості (10,5% від загальної кількості підприємств) впроваджено 14 нових технологічних процесів та 152 нових видів продукції [23]. Особливо активно займалися інноваціями підприємства харчової промисловості (84,0%). В останні роки провідним в області є виробництво харчових продуктів і перероблення сільськогосподарської продукції, частка якої в загальному обсязі реалізованої продукції становить майже 23%. Найбільша питома вага належить підприємствам з виробництва кондитерських виробів, алкогольних напоїв, олійно-жирової, м'ясної та молочної продукції. Динамічний розвиток забезпечують великі та середні підприємства – ВАТ «Одеський олійножировий комбінат», ТОВ «Одеський олійноекстракційний завод», ВАТ «Балтський молочноконсервний комбінат дитячого харчування», ВАТ «Одеський коровай», ЗАТ «Одесакондитер», ВАТ «Одеський консервний завод дитячого харчування», ЗАТ «Перший лікєро-горілчаний завод», ЗАТ «Одеський коньячний завод», ЗАТ «Одесавинпром» та інші.

Серед основних проблем, які впливають на економічний розвиток Одеської області, можна виділити наступні: обмежений доступ та висока вартість кредитних ресурсів; залежність підприємств області від кон'юнктури зовнішніх ринків; недостатнє фінансування цільових регіональних та державних програм; неналежне оформлення трудових відносин та виплата «конвертованих» заробітних плат; значний дисбаланс між попитом та пропозиціями на ринку праці, наявність тіньової зайнятості; недостатня енергоефективність та високий рівень енергозатрат галузей економіки; застарілий стан транспортної інфраструктури; недостатнє ресурсне забезпечення агропромислового комплексу; кризовий стан житлово-комунального господарства області та необхідність проведення реформування галузі; недостатність та відсутність надійного водопостачання населених пунктів області якісною питною водою; нераціональне використання земельних ресурсів та неефективне використання земель сільськогосподарського призначення; складний стан техногенно-екологічної безпеки на території області; невирішеність соціальних проблем села – безробіття, трудова міграція, занепад соціальної інфраструктури; не подолано диспропорції соціально-економічного розвитку міст та районів області.

Реалізація національних проектів в області підтримки малого підприємництва, на жаль, нині не дає очікуваного ефекту.

Частка господарств населення у продукції сільського господарства Одеської області складає 52% у 2009 р. [21, с. 110], тоді як до реформ вони виробляли трохи більше 25%. Це є результатом інституціональних перетворень. Неадекватне положення господарств населення обумовлене відсутністю збуту сільськогосподарської продукції. У

господарств населення відсутня реальна можливість ефективно займатись маркетинговою діяльністю, вони достатньою мірою не забезпечені основними фондами і засобами інформатизації.

В області в 2011 р. існують фермерські господарства, які за обсягами виробництва не поступаються великим сільськогосподарським організаціям.

Чинниками, які сприяють вимиранню села є не лише відсутність збуту і соціальної інфраструктури, але і розорення великотоварних організацій. Результати досліджень показують, що сільськогосподарське виробництво, на території якого знаходиться особисте підсобне господарство, отримує більше 1/3 доходів у формі заробітної плати. Зниження ефективності у великих сільськогосподарських організаціях, їх банкрутство, сприяють активним урбанізаційним процесам і антисоціальним явищам. Саме невеликі фермерські господарства не мають нині перспектив розвитку, що пов'язано з відсутністю у них засобів, як на купівлю техніки і землі, так і на розширене відтворення. Дрібні фермери не мають заставної бази для кредитування, і в зв'язку з цим вимушені перетворюватися в особисті підсобні господарства. Однак 6,4% складають фермерські господарства, які мають більше 200 га. З вищевикладеного можна зробити висновок, що з часом фермер прагне розширити своє виробництво, збільшити оброблювану площу, інтенсифікувати виробництво.

Світовий досвід свідчить про те, що висока ефективність сільськогосподарського виробництва забезпечується тільки у великих підприємствах, які в змозі ефективно використати новітню техніку і ресурсозберігаючі технології.

Можна стверджувати, що найбільш доцільний шлях розвитку багатокладності в аграрній сфері – розумне поєднання різних форм господарювання з урахуванням ефективності вироблюваних видів продукції.

Стабілізація в аграрній сфері сама по собі не може статися. Сільське господарство здатне відродитися тільки при державній підтримці, яка повинна стати центром усіх заходів, що приймаються по виводу з кризи сільського господарства. Державна підтримка містить регулюючі і фінансові заходи, спрямовані на розвиток економіки в цілому, які не створюють привілеїв окремо взятим підприємствам і не суперечать нормам конкуренції. Цей підхід доцільно застосовувати і в українській практиці, чітко розмежувавши адміністрування, державну допомогу і державну підтримку, що актуально з позицій розподілу бюджетних коштів на ці цілі.

В Україні, зокрема, в Одеській області, відбувається реструктуризація бізнесу великотоварних сільськогосподарських підприємств, які складають основу української сільської економіки в переважаючій частині регіонів. Основними завданнями тут є фінансове оздоровлення і реформування неплатоспроможних господарств, для вирішення яких є правова база.

В існуючих умовах держава повинна реалізувати регулюючу функцію, що виражається в

наданні різних пільг, преференцій, звільнень від податків, створенні конкурентних умов для сільськогосподарського виробництва (пільгове оподаткування, фінансування комунікацій, пільгове кредитування та ін.). Такий підхід дозволяє не лише активно використати державні ресурси для підтримки сільськогосподарського виробництва, але і сприяє переливанню торгового і промислового капіталу у сільське господарство.

Приватно-державне партнерство припускає використання лізингових і концесійних механізмів в реалізації комерційних і соціальних проектів, фінансування із залученням приватних інвестицій на здійснення заходів цільових програм, програми соціально-економічного розвитку.

Приватно-державне партнерство не слід розглядати як «механізм одержавлення і подальшої націоналізації», а як механізм створення сприятливих економічних умов для розвитку агропромислового виробництва. У взаємодії держави і бізнесу істотна увага приділяється регіональній підтримці.

На нашу думку, приватно-державне партнерство можна розглядати як інституціональний альянс, що є частиною економічного механізму, між державою і великотоварним бізнесом в цілях реалізації стратегічно важливих напрямів діяльності в сільськогосподарських організаціях і об'єднаннях.

У регіоні основною формою державної підтримки є непряма підтримка. Інструментами реалізації приватно-державного партнерства є гарантії обласного бюджету, заставний фонд державного і муніципального майна області, податкові пільги, облаштування тваринницьких комплексів за рахунок засобів регіонального бюджету. Важливою складовою реалізації програмно-цільового підходу на основі приватно-державного партнерства в Одеській області повинно стати скоординоване управління такими напрямками державної підтримки: розвиток свинарства, розвиток птахівництва, розвиток молочного тваринництва, підтримка комбікормової промисловості, підтримка зернових компаній. Таким чином, в регіоні буде реалізовано комплексний, ресурсно-продуктовий механізм приватно-державного партнерства, який сприяє росту сільськогосподарського виробництва і забезпеченню продовольчої безпеки.

Висновки. В результаті дослідження сформульовані рекомендації щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму забезпечення продовольчої безпеки і стратегії розвитку агропромислового сектору Одеської області, які зводяться до необхідності:

- покращення ресурсного забезпечення сільськогосподарського виробництва, поповнення парку зернозбиральної техніки;
- сприяння розвитку зрошуваного і органічного землеробства;
- застосування нових технологій вирощування сільськогосподарських культур і впровадження високопродуктивних сортів рослин;
- стабілізації і розвитку тваринницького сектору області;
- сприяння організації і розвитку велико-

товарних сільськогосподарських підприємств;

- сприяння укріпленню інтервенційного резерву;
- розвитку системи пільгового кредитування, дотування і субсидювання агропромислового сектору;
- забезпечення розвитку інфраструктури аграрного ринку (обслуговуючих кооперативів, оптових ринків сільськогосподарської продукції);
- створення сучасної селекційної бази аграрного виробництва;
- сприяння розвитку кооперації і інтеграції в області;
- сприяння розвитку виробництва екологічно чистої продукції АПК.

На основі аналізу проблем галузі, основ забезпечення і загроз продовольчої безпеки сформульовано пріоритетні напрямки розвитку харчової промисловості і сільського господарства Одеської області в 2011 р., які передбачають ріст обсягів виробництва харчової промисловості на 10%, сільського господарства – на 3% [23] за рахунок здійснення заходів:

1. Відновлення виробництва цукру на потужностях підприємств цукрової галузі шляхом створення приватного акціонерного товариства на базі ВАТ «Котовський цукровий завод» в рамках державно-приватного партнерства з часткою обласної власності; відновлення діяльності цукрових заводів у Любашівському та Іванівському районах.

2. Стабільний зовнішній попит на вітчизняну соняшникову олію та закріплення позицій виробників-експортерів продуктів переробки олійних культур у 2011 році передбачає розширення асортименту маргаринів та жирів для харчової, молочної, кондитерської та інших галузей промисловості на ВАТ «Іллічівський олійножировий комбінат»; забезпечення стабільної динаміки переробки соняшникової сировини та виробництва олії ТОВ «Українська Чорноморська індустрія»; будівництво олійноекстракційного заводу на базі ВАТ «Любашівський елеватор».

3. У виноробстві передбачено розширення асортименту та випуск нових видів продукції (вина виноградного, шампанських вин, бренді) ЗАТ «Одесавинпром», ароматизованого газованого напою на основі натуральних вин на ПрАТ «Одеський завод шампанських вин», нових видів вин (вермутів, ігристих вин) і горілки ТОВ ПТК «Шабо».

4. Забезпеченню внутрішнього ринку якісною продукцією соціального значення сприятиме

збільшення обсягів виробництва борошна вищого та першого ґатунку ДП «Куліндорівський КХП».

5. Збільшення виробництва якісних продуктів для внутрішнього ринку за умов використання та нарощування потенціалу виробництва консервно-овочевої продукції, підвищення якості м'ясо-молочної продукції.

6. Продовжена реалізація інвестиційних проектів (700 млн. грн.): будівництво племрепродуктору на 200 гол. свиноматок в Болградському районі; будівництво зернопереробного комплексу потужністю 100 т/год в фермерському господарстві «Агрофірма Бургуджи» Арцизького району; будівництво зерносовища на 100 тис. тонн зерна на рік в м. Арциз; створення свинокомплексу на 18,4 тис. голів в Арцизькому районі; реконструкція молочної комплексу з установкою доїльного залу на 528 голів корів в агрофірмі «Петродолинська» Овідіопольського району; будівництво свинокомплексу на 24 тис. голів в Болградському районі; реконструкція СТОВ «Комінтернівська птахо-фабрика» на 1800 тис. голів; будівництво свинокомплексу на 27 тис. голів в Тарутинському районі Одеської області.

7. В частині розбудови інфраструктури аграрного ринку в рамках реалізації проекту „Південноукраїнський регіональний оптовий продовольчий ринок” проводиться відповідна робота щодо утворення мережі гуртових ринків сільськогосподарської продукції на регіональному рівні, зокрема на території Овідіопольського району області.

8. З метою забезпечення життєздатності сільського господарства, підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу на внутрішньому і зовнішньому ринках, гарантування продовольчої безпеки країни необхідно продовжувати роботу щодо виконання Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 р.

Проведений аналіз свідчить, що в Україні і, зокрема, в Одеській області існує проблема продовольчої небезпеки. На основі досліджених тенденцій, ризиків, загроз, зарубіжного досвіду ведення аграрного виробництва, можна зробити висновок про те, що забезпечення стійкого розвитку економіки і продовольчої безпеки є неможливим без системи і механізму державної підтримки, розвитку кооперації і інтеграції в АПК, відродження великотоварного виробництва в нових формах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лукінов І. І. Продовольча безпека та її гострота у світовому вимірі / І. І. Лукінов // Економіка АПК. – 2001. – № 4. – С. 33.
2. Саблук П. Т. Основні положення нової економічної парадигми національної продовольчої безпеки України в ХХІ ст. / П. Т. Саблук // Економіка України. – 2002. – № 5 (478). – С. 54 – 61.
3. Власов В. І. Глобальна продовольча проблема / В. І. Власов. – Київ : Знання, 2001. – 506 с.
4. Юрчишин В. В. Соціально-економічні проблеми розвитку аграрних відносин / В. В. Юрчишин // Економіка АПК. – 1999. – № 1. – С. 32 – 36.
5. Хвесик М. А. Продовольча безпека України / М. А. Хвесик, А. С. Лисецький. – Київ : РВПС України НАН України, 2008. – 159 с.

6. Алтухов А. И. Национальная продовольственная безопасность : проблемы и пути их решения / А. И. Алтухов. – Москва : Издательство ФГУП «ВО Минсельхоз России», 2006. – С. 4.
7. Ушачев И. Г. Развитие аграрной реформы и обеспечение продовольственной безопасности России / И. Г. Ушачев // Круглый стол по вопросам продовольственной и аграрной политики. – 1996. – № 1. – С. 19.
8. Гойчук О. І. Продовольча безпека. Монографія / О. І. Гойчук. – Житомир : Полісся, 2004. – 228 с.
9. Ковальчук С. Я., Купінець Л. Є. Аграрні відносини в регіональних економічних системах / С. Я. Ковальчук, Л. Є. Купінець. – Одеса : ІПРЕЕД НАН України, 2010. – 212 с.
10. Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України у XXI ст. – Київ : ІАЕ УААН, 2001. – С. 165.
11. Глобальна продовольча безпека: монографія / О. Г. Білорус, М. В. Зубець, П. Т. Саблук, В. І. Власов; Ін-т світової економіки і міжнародних відносин НАН України, ННЦ «Ін-т аграр. економіки» УААН. – Київ : ІАЕ УААН, 2009. – 486 с.
12. Басюркіна Н. Й. Продовольча безпека як системна характеристика функціонування агропромислового сектору економіки / Н. Й. Басюркіна // Економіка харчової промисловості. – 2011. - № 2 (10). С. 5 – 10.
13. Ризики світової продовольчої кризи та виклики для України. Аналітична записка. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/401/> Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України.
14. Басюркіна Н. Й. Загрози продовольчої безпеки в умовах світової глобалізації / Н. Й. Басюркіна // Матеріали другої міжнар. науково-практ. конф. «Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації : вплив на національну економіку та окремі бізнес». – Том 1. – Дніпропетровськ : ПДАБА. – 2009. – С. 85–88.
15. Лукинов І. І. Причини труднощів у здійсненні агропродовольчого курсу реформ / І. І. Лукинов; Вибрані праці у 2-х книгах. Книга перша. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2007. – 816 с.
16. Буркинський Б. В., Ковалёва Н. Г. Экологизация политики регионального развития / Б. В. Буркинський, Н. Г. Ковалёва. – Одесса : ИПРЭЭИ НАН Украины, 2002. – 328 с.
17. Купинец Л. Е. Экологизация продовольственного комплекса : теория, методология, механизмы / Л. Е. Купинец. – Одесса : ИПРЭЭИ НАН Украины, 2010. – 712 с.
18. Запорожець А. М. Аграрне право зарубіжних країн / А. М. Запорожець. – Харків : Фірма «Конум», 2005. – 230 с.
19. Басюркіна Н. Й. Теоретичні засади створення організаційно-економічного механізму забезпечення продовольчої безпеки регіону / Н. Й. Басюркіна // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. № 42 – Одеса : ОДЕУ. – 2011. – С. 58 – 67.
20. Комплексна оцінка соціально-економічного розвитку регіонів України за 2010 рік. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу : URL: <http://www.kmu.gov.ua/>. Секретаріат Кабінету міністрів України. Регіональна політика.
21. Статистичний щорічник Одеської області за 2009 р. / Головне управління статистики в Одеській області. – Одеса, 2010 – 387 с.
22. Регіональні цільові програми по Одеській області станом на 2011 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу : URL : <http://gue.odessa.gov.ua/Main.aspx?sect=Page&IDPage=23402&id=106> Одеська обласна державна адміністрація. Головне управління економіки
23. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2011 рік. Додаток до рішення обласної ради від 30 грудня 2010 року № 47-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу : URL : <http://gue.odessa.gov.ua> Одеська обласна державна адміністрація.

УДК 65.011.4:664.69

ГОНЧАРУК А.Г., д-р екон. наук, доцент
Одеська національна академія харчових технологій

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАКАРОННОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті викладено результати дослідження ефективності десяти підприємств макаронної промисловості України, що випускають більшу частину всієї продукції галузі. Оцінено технічну ефективність та ефект масштабу, виявлено резерви зниження витрат ресурсів і потенціал зростання ефективності виробництва. За результатами міжнародного бенчмаркінгу для кожного з досліджуваних підприємств встановлено фірми-сталоли і вироблені рекомендації з підвищення ефективності.

Ключові слова: ефективність виробництва, технічна ефективність, макаронна фабрика, резерви скорочення витрат, міжнародний бенчмаркінг.